
PANNONIAE, ET ILLYRICI VETERIS TABVLA.
Ex conatibus geographicis Abrahami Ortelij Antverpiani.
Vis consili expers mole ruit sua.
Dño Ludovico Hallero ab Hallerstein, Stemmate, eruditione, & animi candore, verè nobili, Ab. Ortelius hoc amicitiæ mnemosynon dedicabat.
Loca incertæ positionis.
In ILLYRIA populi, Agravonitæ, Araxiæ, Cinambri, Decuni, Deremistæ, Dexari, Dudini, Glinditiones, Grabæi, Hemasini, Hymani, Lacinienses, Mentores, Melçomani, Oxei, Palarei, Plerei, Saßæi, Scirtari, Selepitani, Separi, Stulpini, Syopij, Tralles. Vrbes, Alcomenæ, Arduba, Astræa, Balcha, Bargulum, Bolurus, Cornutum, Dinalum, Eugenium, Hyscana, Iovium, Megara, Melitußa, Nerata, Ninia, Nutria, Oedantum, Olympe, Orgomenæ, Pelion, Pherę, Seretium, Sesarethus, Setovia, Sinotium, Sir, Surium, Tribulium. Regio Ias. Fluvius Salancon. Mons Monoechus. Locus Senta. In PANNONIA populi, Arivates, Belgites, Corneatę, Dasnones, Decentij, Desitiates. Vrbes, Albanum, Arsaciana, Burgena, Quadriburgum. Hæ urbes quoq; circa Iapygiam, Istriamq;, Archinea, Torgium. et populi Eleutij, Moentini. Quędam etiam ex Anton. Itinerar. hic omisimus.
Cum Gratia et Privilegio decennali 1590.
Septentrio.
Meridies.
Occidens.
Oriens.
GERMANIAE PARS.
IAZYGES METANASTAE.
NORICI PARS.
PANNONIA SVPERIOR, QVÆ ET PRIMA ET VALERIA ET PANNONIA INTERAMNIA SIVE RIPARIENSIS.
PANNONIA INFERIOR, SIVE SECVNDA CONSVLARIS.
DACIAE PARS.
MOESIAE SVPERIORIS PARS.
ILLYRIS.
DALMATIA.
MACEDONIAE PARS.
Dardaniae pars.
ITALIAE PARS.
FORVM IVLII.
HISTRIA, quæ et HYLLIS.
Carpodaci.
Azali.
Boi.
Scordisci.
Danubius flu. qui et Ister.
CRONIVM, HADRIATICVM, ET SVPERVM MARE SINVS.
QVIBVSDAM ETIAM IONIVM, ET RHEAE. RE. PRISCIS
Dalmaticum Mare, Tacito.
Liburnicus sinus, habet frequentes insulas Strabo. Illyrica ora mille amplius insulis frequentatur. Plinius et Martianus.
Insulæ Illyricæ incognitæ positionis. Boas, Ammiani, Goreiro, Ladesta, Antonini, Solemna.
Tergestinus sive Aquileus sinus.
Polaticus sinus.
Flanaticus sinus.
Rhizonicus sinus.
Ancona
Padus flu.
Athena insula
Petra

PANNONIA ET ILLYRIS.

APVD Dionem auctorem in primis fide dignum, vt quem huic nationi aliquando præfuisse constat, lego, Pannones dictos ex eo, quòd tunicas manicatas ex pannis more suo concisis ac consutis conficiãt; vt interpretatur Xylander; aut vt vertit flos Belgici Orbis Lipsius, quòd tunicas manuleatas ex centonibus quibusdam & pannis (ita appellant) patrio more conscindunt, & coaptant. Ab Alpibus Appenninis nomẽ habere, nescio vbi legerit, aut potius somniauerit Isidorus. Horum regionem Pannoniam, Ptolemæus inter Danubium & Sauum flumina, Cetium & Albanum montes, limites naturales constringit. Sic quoque Strabo, qui Pannonios extendit versus Occidentem, nempe ad Segesticam vrbem, & versus Septemtrionem ad Istrum: à Meridie ad Dalmatiam & Sardiæos populos. Florus scribit hos vallari duobus saltubus, & tribus fluuiis, Dauo, Sauo, Histroque. Ad Istrum fluuium habitare, à Norico vsque ad Mœsiam Europæam, ait Dion. Appianus eos à Iapodum populis vsque ad Dardanos protendit. At in eo fallitur, quòd hos Pæones nominat, errore cum Græcis communi, quem primùm detexit Dion 49. Romani enim eos, & ipsi sese, Pannonios vocant. Pæones alij ab his, ad Rhodopen montem nempe, & Macedoniam maritimam. Hanc Pannoniam Ptolemæus, Strabo, Dion, Aurel. Victor, & inscripti lapides in Superiorem & Inferiorem distinguunt. In Primam & Secundam, lib. Notitiar. Pannonias tres numero facit Optatus Afer. non verè, cùm duas tantùm describant classici hi auctores; neque plures depingat Traiani Decij Imp. hinc oriundi nummus, cuius iconem hîc adiungi curauimus. Hanc regionem solo planam, lætam, atque vberẽ esse, tradit Solinus. Nemorosam, & nullas vrbes habere, agros duntaxat per villas & cognationes possideri, scriptum reliquit Appianus. His agris, vt lego apud Hygenum, pretium & vectigal ad modum vbertatis per singula iugera constitutum. erant enim arui primi, arui secundi partis, siluæ glandiferæ, siluę vulgaris pascuę, &c. Aliter autem de eadem postea Iornandes: qui dicit patriam ornatam ciuitatibus plurimis. Incolas omnium hominum vitam durissimam tolerare, neque terram neque aërem felicem habere, neque apud eos oleum aut vinum, nisi paucissimum, nasci, neque hæc eos colere: cùm maiorem anni partem acerrima in hieme viuant. Sed hordeum & milium [zeam & milium Strabo] eos edere, & potum ex iis conficere, docet Dion. additque hoc non auditu aut lectione, at re ipsa cognouisse, dum huic genti præesset. At homines dicit omnium fortissimos, vt qui nihil vita honesta dignũ habeant, ad iram & cædes sint propẽsissimi. Solinus hoc idem confirmans, dicit viro fortem hanc esse regionem. Subdolos incolas, dicit Tibullus 4. Feroces, Statius & Paterculus appellant. Sed idem eosdem laudat, non tantùm à disciplinæ militaris studio; sed linguæ quoque Romanæ notitia: atque litterarum plerisque etiam vsu. Armiferos nominat Ausonius. Aëris vsum hos, imprimis qui circa Noricum habitant, inuenisse, tradit Euseb. 10. Præparat. Corpore præualidos, & proceros in pugnam cædémque paratissimos, Herodianus. sed ingenio ita pingui, vt haud facilè sentiant, si quid agas dicásve astutè aut subdolè. Mamertini Panegyricus hãc Pannoniam, virtute, vti Italiam gloriæ vetustate, gentium dominam nominat. Glandiferam nominat horum regionem Plinius. & idem saliuncam herbam in ea prouenire, tamquam memoriæ dignum, sua Naturali historia testatum reliquit. Pannonicos canes laudat Oppianus: & venationi non ineptos, Nemesianus dicit hoc versu: *Nec tibi Pannonicæ stirpis temnatur origo.* Pannonicos pileos ex pellibus factos, quibus milites vti cõsueuere, celebrat Vegetius. Huic regioni postea vineas habere permisit Probus Imp. qui & opere militari Almum montem apud Sirmium, & Aureum apud Mœsiam superiorem, vineis conseuit. vt habet in huius vita, Aurel. Victor. In Pæonia adeò auro fertile esse solum, vt plurimis pondus minam excedens repertum sit. & in huius cõfinibus, crebris imbribus terra liquefacta, aurum quod apyrum vocãt, inueniri, scribit in Admirandis Aristoteles. at Græcum errorem hîc denuo agnosco, cùm Pannonia pro Pæonia scribendum sit. Pannoniam enim siue Hungariam, hactenus ad miraculum vsque esse auriferam, testes habemus præter cæteros, Bonfinium, Broderithum, & Ranzanum, qui adfirmat etiam aureas ex vite virgulas ad digiti & semipedis longitudinem complures se vidisse. De Pæoniæ auri fecunditate nemo. Laërtius in Pyrrhi Eliensis vita annotauit Pæones mortuorum corpora in stagna proiicere. Max. Tyrius Oratione 38. scribit Pæonas Solem venerari, & signum Solis esse discum breuem, longo impositum ligno. an hoc verò de his, aut Pannonibus potiùs (quia Græcus quoq. est.) credi possit, peritioribus inuestigandum trado. Item locum Æliani 7. Animal. cap. 12. ibi digna lectu de Pæoniæ mulierum operositate, & laboris patientia. Pæonas etiam (pro Pannonibus) habet Ztetza Chiliade 10. numero 318. vbi quædam sunt huc pertinentia. In Illyrio & Pannonia esse monychos, tradit Antigonus, in Mirabilib. Monops animal hoc puto Æliani. Aliis Bonasus. Pannoniam bisontum animalium feracem ait Diaconus 2. Longob. cap. 8. additque se audiuisse ex vero sene, in huius animalis corio quindecim homines vna cubare, magnitudinem eius indicans. Atque hæc de Pannoniis, nunc de Illyrico.

ILLYRIS vocatur hæc regio Ptolemæo: Illyria, Illyrias, & Illyrium Stephano: Illyricum à cæteris Geographis Historicisque. Huius tractum olim descripsisse toto volumine Alexandrum quendam, testis est Val. Max. Nomen accepit, si Appiano credimus, ab Illyrio Polyphemi F. si Apollodoro, & Stephano, Cadmonis F. Limites huius multifariam ab auctoribus describuntur. Ptolemæus eam mari Hadriatico, Istria, Pãnoniis & Scardo monte, à cæteris distinguit. Plinius ad Lissum vrbem finit. Pomponius huius initium constituit à Tergesto, finem ad Æam fluuium, qui secundùm Apolloniam est. Martianus vlteriùs, ad Ceraunios nempe montes vsque, vt quoque Strabo. Suetonius in Tiberio de huius limitibus hæc: Illyricũ, quod intra Italiam, regnumque Noricum, & Thraciam, & Macedoniam, inter Danubium fluuium, & sinum maris Hadriatici patet. Amplissimam autem facit Appianus: vt qui eius longitudinem ab Istri ortu, ad Ponticum vsque mare producit. Sex. Rufus qui vixit sub Valentiniano Aug. sub Illyrico prouincias septem & decem numerat: has scilicet, Noricorum duas. Pannoniarũ duas, Valeriam, Sauiam, Dalmatiã, Mœsiam, Daciarum duas, Macedoniam, Thessaliam, Achaiam, Epiros duas, Præualim & Cretam. Hæc de nomine & limitibus, ex variis auctoribus. Nos autem hac tabula Ptolemæi Illyricum tantùm expressimus, quam ille bifariam diuidit, in Liburniam nempe & Dalmatiam. Liuius 45 eam per populos in tres partes distinguit: de cuius regionis natura, hæc Strabo. Tota Illyrici ora est opidò commodis instructa portubus: tum ipsa, tum insulæ etiam vicinæ: & bonarũ frugum ferax, oleis & vitibus egregia. Quæ supra hanc sita est regio, mõtosa est tota, frigida ac niualis: ita vt vites rarę sint & in editis & in planis locis. Ob id, non impropriè, gelidam Illyriam, dixit Propertius. Incolas bellicosissimos dicit Appianus. Terra marique feroces, Liuius. Sæuos & latrociniis addictos, asserunt Florus & Strabo. Fortissimarum Europę gentium vnam esse, Iulianus Imp. in Sermone de Cæsaribus, auctor est. Duas Legiones Martiobarbulos in Illyrico semper fuisse, traditur à Vegetio. Hos Diocletianus & Maximianus postea Iouianos & Herculeos nominauere. eæque cunctis aliis legionibus prælatæ. Illyricis sudant equitatibus alæ; inquit Claudianus in Laude Serenæ. Aruspicinæ etiam cognitione celebres, facit Lampridius, dũ scribit Alexandrum Seuerum hos in huius peritia vicisse. Isogonus apud Pliniũ scribit apud hos esse homines qui visu effascinent,

interimantque quos diutius intueantur; iratis pręcipuè oculis, eosq. binas pupillas habere. Vinosos esse docet Ælianus, & ebrietati admodum deditos Athenæus. Sabaiam pauperum potum, sic dictum, atque ex hordeo vel frumento in liquorem conuersum esse, apud Ammianum lego. Hos peltam inuenisse, annotauit Clemens 1. Stromatum. Iumenta bis hîc in annos singulos, & pleraque geminos, multa ternos, & quaternos parere: nonnulla etiã quinos aut plures simul progignere, lacteq. diurno tres semisextarios implere tum gallinas non semel tantùm, sed bis térve in dies singulos oua edere, perhibet in Admirãdis Aristoteles. Capras hic vngues pedum indiuisos habere, scribit se audiuisse Ælianus. Gentianam præstantissimam hîc nasci, annotauit Plinius. idem Illyricas cochleas, magnitudine præcipuas esse. Lychnidem optimam hîc prouenire, in locis editis procul à mari, auctor est Athenæus 15. Illyricam picem celebrat Ouidius 2. Amandi, & ad Tuticanum. Iridis Illyricæ meminere Theophrastus, Celsus, Ouidius, & Dionysius Vticensis. & huius laudatissimam nasci in siluestribus Drilonis & Naronæ, scribit Plinius. In Illyrio quaternos equos Neptuno nono quoque anno in mare olim iaciebant, si fides Festo, in verbo Hippius. A Dionysio Vticensi & Cæl. Apitio memoratur oleum Liburnicum. Idem fontem frigidum in Illyriis esse docuit, supra quem expansæ vestes accenduntur. Et de Illyrico hæc generatim. nunc speciatim de eius regionibus Liburnia & Dalmatia: quarum finis & initium est Titius fluuius, vt censet Florus: siue Scardona vrbs, ad huius ripam, vt placet Ptolemæo, Dioscoridi, Galeno, & Plinio. Liburnia nauibus, quæ inde Liburnicæ vocantur, insignis: quas aliis omnibus nauibus bello aptiores æstimat Vegetius. teste enim Appiano leuitate & celeritate ceteris præstabant. Nec minùs veloces esse scribit Zosimus, quàm quæ quinquaginta remis agantur. At falsò idem has ab urbe Italiæ sic dicta, nominatas adserit. Olei Liburnici meminit Apitius. De ferrariis Dalmatiæ, vide quędam apud Cassiodori Variar. lib. 3. ad Simeonem. Auriferã esse, ostendunt Statij hi versus, in Siluis: *Quando te dulci Latio remittent Dalmatæ montes, vbi Dite viso Pallidus fossor redit, erutoq. Concolor auro.* Itẽ hi Martialis: *Ibis littoreas Macer Salonas, Felix auriferæ colone terræ.* Nulla tamẽ pecunia eos vti, Strabonem testem habemus: qui & agros eos singulis octenniis denuo diuidere ait. Rapam & pastinacam circa Dalmatiã vltro prouenire, scribit ex Posidonio Athenæus 9. (vt vertit Dalechãpius. cũ Α᾽λμάτια in Græco legitur) voce à nemine alio memorata. Taulantios Dalmatiæ populos, ex melle vina reddere, tradit Aristoteles in dictis Admirandis: fauos enim, aqua superinfusa exprimunt, ac simul aheno ad mediam vsque partem concoctam, primùm fictilibus infundunt, deinde vasis ligneis reseruant in multa tempora, donec per omnia vini saporem contrahant. Idem ibidem scribit, in Ardiæis [etiam Dalmatæ] iuxta Autariatarum confinia, magnum esse montẽ, & in propinquo vallem, vnde aqua prosilit copiosa, non equidem omni tempore, sed vere tantùm, quam interdiu vasi infusam seruant, noctu sub dio constituunt. Quod dum ita fit sex diebus, vltimo congelatur, ac sal omnium perfectissimum efficitur. Senta nomine, specum, habet Plinius in Dalmatiæ ora, vasto in præceps hiatu, in quam deiecto leui pondere, quamuis tranquillo die, turbini similis emicat procella. Huc pertinet fortè fabella duarum rupium, quarum meminit Dionysius Afer. In eadem regione spelunca est, quæ Dianæ dicitur, si Phlegonti Tralliano fides, in qua videre licet multa corpora, quorum costæ XVI. vlnas excedunt. At hactenus de hac regione, eiusque gente, ex auctoribus maximè vetustis.

Hanc Illyriam postea Slauoniam, & eius populos Slauones, nominauit recentior ætas: sub quo nomine à Basilio Imp. Constantinopolitano à gentium reliquarum feritate abductos, & baptismate sacro imbutos, tradit huius F. & successor Leo Imp.
,, libro de Bellico apparatu, cap. 18. vbi hos eorum mores prolixè satis describit, his Ioannis Checi interpretis verbis: Populosa
,, natio est, omnium ærumnarum patiens: calores, frigora, pluuias, nuditatem, commeatus & rerum necessariarum inopiam faci-
,, lè perfert. Erant hospitibus humani: quam hospitalitatem adhuc studiosè retinent. Peregrinis enim benigni ac mites erant, &
,, illos lubenter ac humaniter excipiebant, & à loco in locum comiter deducebant, & ab omni noxa offensioneq; integros & se-
,, curos conseruabant. Itaque si propter negligentiam hospitis peregrinus lædatur, bellum statim contra eum mouet. Nam fidei
,, magnam declarationem esse putat, si peregrini vicem vlciscatur. Aliud præterea non inhumanum hoc videbatur apud eos es-
,, se: captiuos enim suos non ad infinitam seruitutem obligabant, sed vt captiuos potiùs apud se retinebant, & certum quoddam
,, seruitutis tempus præscribebant, vt post hoc tempus expletum, certa quadam mercede data, ad suos redire possint, vel, si mal-
,, lent, apud illos liberi & amici permanerent. Feminæ illorum præter ceteras modestæ feruntur. Multæ enim virorum suorum
,, mortem tam grauiter ferunt, ac si sua esset, & seipsos suffocant: vitam enim viduam ac solitariam ferre non possunt. Milio ad
,, commeatum vtebantur: temperantiam in victu maximè colunt: reliquos agriculturæ labores minùs perferunt, quia vitæ libe-
,, raliorem cultum magis diligunt, neque adduci possunt vt magno cum labore sumptuosas epulas parent, atque eas postea vorẽt
,, atque exsorbeant. Armantur paruis hastulis vel iaculis duobus vnusquisque vir: quidam etiam scutis magnis, quos thyreos vo-
,, cant. Arcubus enim ligneis vtuntur, & sagittas habent veneno imbutas, quod efficax admodum est: nisi enim qui plagam ac-
,, cepit, vel theriacam bibat, vel aliquod aliud salutare præsidium, vel statim omnem plagam præcidat, ne latiùs serpat, vniuer-
,, sum necesse est corpus pereat. Ad loca prærupta & accessu difficilia confugere, & ibi commorari gaudent. Hactenus Leo Imp.

HISTRIÆ, quæ in hac tabula quoque continetur, luculentam habes descriptionem apud Cassiodorum 12. Variar. ad Prouinciales huius regionis: vbi eam ob fructuum optabilem fœcunditatem Rauennæ Campaniam, & Regiæ vrbis Cellam penariam nominat.

